

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Архівно-музейна справа
Викладачі	Олійник Сергій Васильович
Про файл викладачів	https://histua.kpnu.edu.ua/serhii-vasylovykh-oliinyk/
E-mail	serg.oliynik@gmail.com ; oliinyk.serhii@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=7717
Консультації	Консультації проводяться згідно графіку, розміщеному на стенді кафедри історії України

2. Анотація до курсу

Вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Архівно-музейна справа» передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (історія) за ОПП Середня освіта (історія та правознавство) і ОПП Середня освіта (історія) на 2-му курсі.

На вивчення курсу відводиться 120 годин (4 кредитів ECTS). Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: 1) архівознавство; 2) музеєзнавство.

Даний курс присвячений теоретичним і практичним аспектам архівної та музейної справи, особливостям наукової роботи в архівах та організації і функціонування музеїв.

3. Мета та цілі курсу

Мета навчальної дисципліни «Архівно-музейна справа» полягає у наданні студентам необхідних знань з архівознавства і музеєзнавства, не лише теоретичного, а й практичного змісту, що будуть слугувати базою для підготовки майбутніх фахівців, котрі вони зможуть застосовувати у науково-дослідницьких і викладацьких цілях в освітніх закладах різного типу.

В основу змісту програми покладено принципи: від простого до складного; від теоретичних знань до впровадження їх у практичній діяльності; єдність навчальної (пізнавально-репродуктивної) та творчої діяльності; систематичний розвиток здібностей сприймання навколишнього історично-красознавчого середовища; зв'язок національних та загальнолюдських цінностей; індивідуалізація навчання.

Основою реалізації програми є оптимальне сполучення різних типів репродуктивної (відтворюючої) і продуктивної (творчої) діяльності, яке повинно здійснюватися при безпосередньому сприйманні дійсності та історичного минулого.

Предмет «Архівно-музейна справа» безпосередньо пов'язаний з основними дисциплінами історичного циклу: «Історія України», «Всесвітня історія», «Археологія», «Красознавство», «Спеціальні історичні дисципліни», «Джерелознавство», «Документознавство».

Основними завданнями «архівно-музейної справи» є: подання студентам системного фактичного матеріалу з історії архівної справи; розгляд принципів комплектування архівів; ознайомлення з організацією та управлінням архівів, принципами зберігання, використання архівних документів та користування ними, а також формування міцних теоретичних знання із загального музеєзнавства та засвоєння необхідної інформації у галузі методик збереження музейних предметів, а також осягнення досвіду з окремих проблем реставрації і консервації творів мистецтва.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний)

5. Результати курсу

Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення даної дисципліни. Сфера реалізації здобутих компетентностей під час працевлаштування.

На основі вивчення дисципліни студент має набути таких компетентностей:

а) інтегральних: здатність розв'язувати складні науково-спеціалізовані завдання та практичні проблеми з архівної та музейної справ, як в професійній, так і науково-дослідній діяльності, що передбачає оволодіння і застосування певних теорій і методології з архівно-музейної справи;

б) загальних: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних (освітніх) ситуаціях; знання та розуміння предметної області професійної діяльності; здатність до усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність бути критичним і самокритичним; здатність до адаптації та дії в новій (професійній) ситуації; здатність до креативного та критичного мислення; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички міжособистісної взаємодії; здатність виявляти ініціативу та конструктивність; здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань; готовність до усного і письмового спілкування українською мовою в освітній сфері; готовність до узагальнення знань та умінь, здатність застосовувати їх на практиці; здатність діяти на основі зрілих етичних міркувань; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

в) спеціальних (фахових і предметних): розуміння місця і ролі архівознавства та музеєзнавства як наукових систем та навчальної дисципліни в підготовці фахівців та їх значення для подальшого розвитку сучасної наукової і освітньої сфери України, підвищення рівня історичної свідомості громадян; наявність глибоких обґрунтованих знань з історії розвитку архівно-музейної справи в світі і в Україні, правових засад розвитку архівознавства та музеєзнавства в Україні; критичне усвідомлення зав'язків між теперішніми подіями та минулими процесами; уміння ведення пошуку документів з теми, працювати з джерелами в архівних установах, правильно здійснювати запити, потрібні записи по роботі з документом, класифікувати архівні джерела; класифікувати музеї; розуміння процесів організації, комплектування і функціонування музеїв; розширення і поглиблення володіння науково-термінологічним апаратом, означеннями, поняттями; здатність до самовдосконалення у професійній сфері протягом життя.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік навчання	2-й	2-й
Семестр вивчення	4-й	3-й і 4-й
Нормативна/вибіркова	вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин початкових занять	48	16
Лекційні заняття	24	8
Семінарські заняття	24	8
Самостійна та індивідуальна робота	72	112
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

7. Преквізити курсу

Вивчення навчальної дисципліни «Архівно-музейна справа» передбачає базові знання студентів, які вони отримали навчаючись у школі, вивчаючи всесвітню історію, історію України та на 1-му курсі історичного факультету: «Вступ до спеціальності», «Археологія», «Спеціальні і допоміжні історичні дисципліни», «Основи наукової діяльності».

8. Технічне і програмне забезпечення/обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

9. Політика курсу

Вивчення навчального курсу «Архівно-музейна справа» здійснюється на лекційних і семінарських заняттях, які є обов'язковими для кожного студента. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. В разі пропуску таких занять, студенти отримують від викладача відповідні консультації та вивчають пропущені самостійно і особисто відповідають на кожне з них в усній чи письмовій формі, після чого в журналі робляться записи. Крім того, передбачено практику періодичного індивідуального і перехресного усного опитування, виконання письмових контрольних робіт; практичних, індивідуальних і самостійних завдань тощо. При цьому робиться акцент на дотриманні студентами професійної етики, наукової доброчесності і недопущення будь-якого прояву плагіату, фальсифікації, фабрикації. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикація джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Викладач особисто подає приклад дотримання академічної доброчесності передбачає і орієнтує в цьому студентів за допомогою: а) посилань на літературу і джерела інформації; б) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; в) надання достовірної інформації про методики і результатів досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну діяльність; г) контролю за дотриманням академічної доброчесності; д) виключно об'єктивного оцінювання результатів навчання.

Також викладач намагається в межах своїх можливостей контролювати дотримання студентами академічної доброчесності через: а) з'ясування, чи навчальні завдання виконувались ними самостійно; б) уточнення посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; в) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; г) володіння достовірною інформацією про результати власної навчальної і наукової діяльності; формування вмінь і навичок використання методики досліджень і джерел інформації.

Особлива увага приділяється методичному забезпеченню з допомогою опорних лекцій, посібників, методичних рекомендацій, надання списку рекомендованої літератури, в тому числі надання доступу до електронної бази даних кафедри, використання мультимедійних презентацій, довідково-інформаційних інтернет-джерел. Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих

Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		с	лаб	інд	с.р.	л		с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Архівознавство												
Архівознавство як наука та навчальна дисципліна	2	2					2	2				
Теоретичні засади архівознавства	20	4	6			16	27	1	2			24
Історія архівної справи	28	6	6			16	27	1	2			24
ІНДЗ	4				4		4				4	
Всього	60	12	12		4	32	60	4	4		4	48
Змістовий модуль 2. Музезнавство												
Музезнавство як наука і навчальна дисципліна	4	2	2				2	2				
Музей - історія створення, роль і соціальні функції	20	2	2			16	27	1	2			24
Науково-фондова, експозиційна та культурно-освітня робота музеїв	32	8	8			16	27	1	2			24
ІНДЗ	4				4		4				4	
Всього	60	12	12		4	32	60	4	4		4	48
Разом	120	24	24		8	64	120	8	8		8	96

10. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Поточний контроль				Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1 (30 балів)				40 балів	100 балів
Рейтингова оцінка	МКР	Самостійна робота	ІНДЗ		
10	15	2,5	2,5		
Змістовий модуль №1 (30 балів)					
Рейтингова оцінка	МКР	Самостійна робота	ІНДЗ		
10	15	2,5	2,5		

Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння

окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з архівно-музейної справи, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з навчальної дисципліни викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з архівно-музейної справи, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з навчальної дисципліни.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з архівно-музейної справи. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з навчальної дисципліни в усній та письмовій формі.

11. Рекомендовані джерела та література

Основна

1. Про Національний архівний фонд і архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 р. Київ, 1994
2. Закон України від 13 грудня 2001 р. «Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи». Київ, 2002
3. Закон України «Про музеї і музейну справу» // Відомості Верховної Ради України (далі – ВВР). 1995. № 25.
4. Закон України «Про охорону культурної спадщини України» // ВВР. 2000. № 39.
5. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» // ВВР. 2004. № 26.
6. Положення про Державний реєстр національного культурного надбання України // Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 р. № 466.
7. Положення про принципи та критерії визначення цінності документів, порядок створення та діяльності експертних комісій з питань віднесення документів до Національного архівного фонду. 20 жовтня 1995 р. // Архіви України. 1995. №. 4–6. С. 6-11.
8. Архівознавство: підручник для студентів вищих навчальних закладів України / [Редкол.: Я.С.Калакура (гол. ред.) та ін.]. Київ, 1998. 316 с.
9. Архівознавство: підручник для студентів іст. ф-тів. вищ. навч. закладів України / [Заг. ред. Я.С.Калакури та І.Б.Матяш]. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2002. 353 с.
10. Вайдахер Ф. Загальна музеологія [пер.з нім. В.Лозинський, О.Лянґ, Х. Назаркевич] / Вайдахер Ф. Львів : Літопис, 2005. 632 с.
11. Матяш І. Б. Архівознавство: методологічні засади та історія розвитку. Київ: ВД «Киево-Могилянська академія», 2012. 515 с.
12. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство (на матеріалах Української РСР). Київ: Наукова думка, 1980. 130 с.
13. Музееведение. Музеи исторического профиля / Под ред. проф. К. Г. Левикина и проф. В. Хербета. Москва: Высшая школа, 1988. 432 с.
14. Нариси історії архівної справи в Україні / [За заг. ред. І.Б.Матяш та К. І. Климової]. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2002. 612 с.
15. Олійник С. В. Архівознавство. Конспект лекцій для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. 144 с.

16. Основи музеєзнавства : навч. посіб. / О.В. Виноградова, В.Г. Дарчук. Львів : «Магнолія 2006», 2012. 185 с.
17. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник // Під редакцією: В. Великочого, Н. Гасюк. Авторський колектив: П. Горішевський, М. Дейнега, М. Ковалів, В. Мельник, Н. Рега, С. Оришко, О. Соколова. – Івано-Франківськ: Плай. 2005. 64 с.
18. Основи музейної справи: навчальний посібник / Уклад А.М. Трембіцький. Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2017. 256 с.
19. Основы музееведения: учеб. пособие / отв. ред. Э.А. Шулепова. Изд. 2-е, испр. Москва: ЛИБРОКОМ, 2009. 432 с.
20. Паур І.В. Основи музейної справи : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський, 2021. 204 с.
21. Персин А.И. Краеведение и школьные музеи : история, теория, практика : учеб.-метод. пособие. Москва: ФЦДЮТиК, 2006. 110 с.
22. Рутинський М. Н., Стецюк О.В. Музеєзнавство. Навчальний посібник / М. Н. Рутинський, О. В. Стецюк. Київ: Знання, 2008. 428 с.
23. Хрестоматія з архівознавства: Навч. посіб. для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. / [Упоряд.: Г.В.Боряк та ін.]. Київ: Вид. дім Академія, 2003. 408 с.
24. Шляхтина Л. М. Основы музейного дела. Теория и практика : учеб.пособие. Москва: Высш. шк., 2005. 183 с.
25. Юренева Т. Ю. Музееведение : учеб. для высш. шк. 4-е. изд., испр. и доп. Москва: Академический Проект, 2007. 560 с.
26. Якубовський В. І. Музеєзнавство: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид.2, доп. і переробл. Кам'янець-Подільський, 2012. 352 с.

Допоміжна

1. Апанович О. М. Архів Коша Нової Запорозької Січі // Архіви України. 1989. № 6. С.13-27.
2. Архів ЦК Компартії України // Архіви України. 1991. №3. С. 47-51.
3. Боряк Г. В. Десять років інформатизації архівної справи в Україні: проблеми, здобутки, перспективи // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвід. зб. наук. праць. К., 2002. Вип. 5: архіви – складова інформаційних ресурсів суспільства. С. 9-18.
4. Боряк Г. В. Сукупна архівна спадщина України: до проблеми змісту понять Державного та Національного архівного фонду // Архіви України. 1995. № 4–6. С. 42-61.
5. Бутич І. Л. До питання про шляхи поповнення Національного архівного фонду України // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи: Наук. доп. Всеукр. конф. (19–20 листоп. 1996 року). К., 1997. Ч.1. С.288-294.
6. Делеган М.В. До питання про історію архівної справи на Закарпатті // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи. Наук. доп. на Всеукр. конф. (Київ,19-20 листопада 1996 р.). Ч. 1. К., 1997. С. 140-145.
7. Довбищенко М. В. Українські церковні архіви литовсько-польської доби: історична доля та перспективи реконструкції // Архіви України. 2001. №6. С.10-23.
8. Дубик М. Архіви Києва часів німецької окупації вересень-листопад 1941) // Наукові записки Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського: збірник праць молодих вчених та аспірантів. К., 1997. Т. 2. С. 519-543.
9. Калакура Я. С. Сучасна концепція архівознавчої освіти // Українське архівознавство: історія, сучасний стан і перспективи. Ч. 1. К., 1997. С. 42-47.
10. Качановська Л., Овчаренко Ф., Шурубара А. Використання органокомплексів дисперсних мінералів у біозахисних матеріалах // Студії з архівної справи та документознавства. К., 1997. Т.2. С. 39-43.

11. Кисильов І. М. Про автоматизовану інформаційну систему архіву // Студії з архівної справи та документознавства. Т.2. К., 1997. С. 29-33.
12. Коваленко О.Б. Чернігівська архівна комісія (до 80-річчя з дня заснування) // Український історичний журнал. 1976. №12. С.121-125.
13. Лозицький В.С. Правові засади міжнародного співробітництва в галузі реституції архівних фондів і документів: історія, проблеми, перспективи // Архівознавство України. 1997. № 1-6. С.15-21.
14. Лысикова О. В. Музеи мира: учеб. пособие к интегрированному курсу «Музеи мира». Москва: Флинт; Наука, 2002. 128 с.
15. Матяш І. Історія вивчення архівної справи в Україні в 20-30-ті роки // Історія України. 2000. № 16. С. 8-10.
16. Мітюков О. Г. З історії архівів в Україні (від найдавніших часів до початку ХХ ст.) // Архіви України. 1991. № 2. С. 29-40.
17. Музееведение: Музеи мира: Сб. науч. тр. Москва: НИИ культуры, 1991. 377 с.
18. Музейная этика и архитектура музеев. Москва: Наука, 1972.
19. Новохатський К.Є. Межі національного архівного фонду // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Між від. Зб. наук. праць. К., 2002. Вип. 5; Архіви – складова інформаційних ресурсів суспільства. С. 67-74.
20. Основні положення організації науково-дослідної та методичної роботи в державних архівних установах України / Держкомархів України. УНДІСДЯ: Уклад.: І.Б. Матяш (кер.), В.М. Гика, С.Г. Кулешов, Л.П. Одинока, Т.П. Прись, К.Т. Селіверстова, Н.М. Христова. К., 2001. 51 с.
21. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції (створення, функціонування, доля документальних колекцій). К.: Темпора, 2008. 688 с.
22. Руденко С. Б. Музейна пам'ятка: соціокультурна сутність та місце в системі історико-культурних цінностей : монографія. Київ: НАКККІМ, 2012. 120 с.
23. Санцевич А. Роль архівів у розвитку історичної науки // Архіви України. 1998. №3. С. 19-25.
24. Солонська Н. Г. Літописні джерела до історії формування бібліотеки Ярослава Мудрого // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвід. збірн. наук. пр. К., 2001. Вип. 3. С. 209-212.
25. Сотникова С. И. Музеология : пособие для вузов. Москва: Дрофа, 2004. 192 с.
26. Столяров Б. А. Музейная педагогика: история, теория, практика : учеб. пособие для пед. и гуманитар. вузов. Москва: Высшая школа, 2004. 216 с.
27. Турскова Т.А. Музеи мира. Москва: ТЕРРА – книжный клуб, 2001. 351 с.
28. Христова Н. Перспективи розвитку системи каталогів до архівних документів у державних архівах України // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвід. зб. наук. праць. К., 1999. Вип.1: Архів і особа. С.72–77.
29. Як сформувати особистий архівний фонд // Архіви України. 1992. № 5–6. С.85–86.